

Dnr N2017/07107/RTS

Regeringskansliet
(Näringsdepartementet)

103 33 Stockholm

Avrapportering enligt villkorsbeslut för 2017

I detta dokument sammanfattar och redovisas de insatser som Region Norrbotten arbetat med under 2017 kopplat till det regionala utvecklingsansvaret. Redovisningen följer promemorian som är upprättad 2017-11-23. Region Norrbotten tackar för förtroendet.

Inledning

Region Norrbotten har sedan 1 januari 2017 det regionala utvecklingsansvaret. Det första året som regionalt utvecklingsansvarig har varit intensivt och lärorikt för politiker, tjänstepersoner och övriga organisationen. Det arbete som tidigare landstinget bedrev inom regional utveckling har vävts samman med de nya uppdragen. Bedömningen är att de kompletterar varandra väl och att vi fått en större kraft och bra helhet i det regionala utvecklingsarbetet.

Uppdraget som regionalt utvecklingsansvarig innebär att regionen ska samordna det regionala tillväxtarbetet i regionen. En lyckad samordning är avgörande för effektiva och resultatnriktade satsningar.

Historiskt sett har det regionala tillväxtarbetet i Norrbotten bedrivits i bred samverkan med länets aktörer. Det goda samarbetet mellan aktörer har ofta lyfts fram som en av regionens konkurrensfördelar nationellt och internationellt. När Region Norrbotten under året format arbetssätt och samverkanstrukturer har god samverkan och att arbeta brett för Norrbottens utveckling varit vägledande.

Vid själva övergången var ledstjärnan att tredje man, dvs företag, projektägare och samarbetspartner, skulle påverkas så lite som möjligt. Bedömningen är att övergången kunde ske relativt smärtfritt med någon längre handläggningstiden under första månaden för att sedan vara på samma nivå som tidigare.

Regionalt tillväxtarbete bedrivs i samverkan

Målsättningarna i den nationella tillväxtpolitiken och de nationella prioriteringarna stämmer väl överens med den regionala utvecklingsstrategin för hållbar framtid i Norrbotten 2020 (RUS). Arbetet med att genomföra den regionala utvecklingsstrategin sker och har under hela perioden skett i ett brett partnerskap med aktörer från hela Norrbotten. Regionen har fått

ansvaret att leda, samordna och följa upp arbetet. De så kallade RUS-indikatorerna diskuteras regelbundet, exempelvis befolkningsförändringar, i olika forum där strategiska tillväxtfrågor diskuteras mellan politiker från regionen och kommunerna.

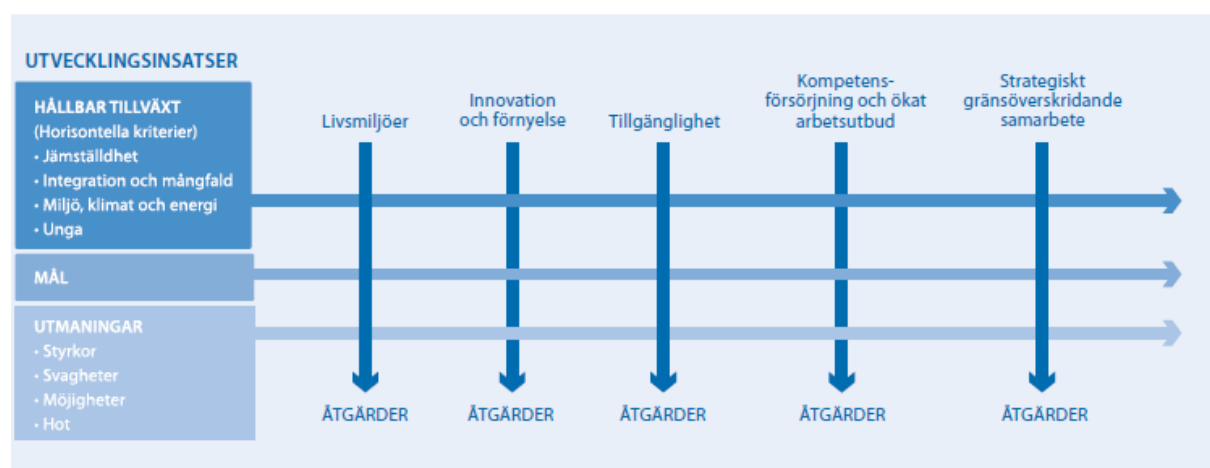
Regionen har sedan tidigare goda relationer med övriga aktörer i det regionala utvecklingsarbetet. Det nya uppdraget som regionalt utvecklingsansvarig har dock inneburit ett behov av att tydliggöra vilken roll regionen har, hur vi ser på samarbete med andra aktörer och inriktningen på regionala utvecklingsarbetet.

Den regionala utvecklingsstrategin och regeringens prioriteringar

Under året har arbetet med att ta fram en ny regional utvecklingsstrategi inletts och den beräknas vara klar för beslut under första delen av 2019. Fram till dess är nuvarande regionala utvecklingsstrategi för hållbar framtid i Norrbotten 2020 (RUS) länets övergripande strategidokumentet för Norrbottens hållbara tillväxt.

RUS ska vid genomförandet binda samman olika typer av planeringsprocesser som har betydelse för en hållbar tillväxt. De prioriterade områdena stämmer i huvudsak överens med de nationella prioriteringarna, förutom att området tillgänglighet lyfts fram som en egen prioritering i RUS.

Den regionala utvecklingsstrategin ska genomföras genom strategiska utvecklingsinsatser. Åtgärdena inom de fem prioriterade områdena - Livsmiljöer, Innovation och förnyelse, Tillgänglighet, Kompetensförsörjning och ökat arbetsutbud, Strategiskt gränsöverskridande samarbete – möter kraven på hållbar tillväxt, bidrar till måluppfyllelse och möter utmaningarna för Norrbotten¹. Nedan visas de prioriterade områden som finns i nationella strategin och i RUS. Figuren nedan visar hur regionala utvecklingsstrategin ska genomföras

¹ Den regionala utvecklingsstrategin för Norrbotten 2020, sidan 7

Prioriteringar	En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020	Regional utvecklingsstrategi för hållbar framtid i Norrbotten 2020
1	Innovation och företagande	Innovation och förnyelse
2	Attraktiva miljöer och tillgänglighet	Livsmiljöer samt området Tillgänglighet
3	Kompetensförsörjning	Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud
4	Internationellt samarbete	Strategiskt gränsöverskridande samarbete

Regionen har valt att prioritera ett antal fokusområden (smart specialisering) i den regionala innovationsstrategin. Dessa fokusområden är unika tillväxtområden och genomsyrar regioners strategiska satsningar inom ex. Europeiska regionalfonden:

- 1 Skärningspunkter mellan fokusområden (En metod att tillämpa i syfte att stärka regionens fokusområden)
- 2 Teknik- och tjänsteutveckling inom industrin
- 3 Test- och övningsverksamhet
- 4 Energi- och miljöteknik/Clean Tech
- 5 Digitala tjänstenärings
- 6 Kulturella och kreativa näringar

Återrapportering 1 – sammanfattning av verksamhet inom regional tillväxt

Innovation och företagande

Kreativitet och innovationskraft är värdefulla tillgångar som ger en grund för förnyelse och ett mer entreprenöriellt klimat. Förnyelse uppstår där olika aktörer samarbetar och interagerar. Såväl kvinnor som män deltar i innovationsarbetet i offentlig och privat verksamhet. Ett arbete pågår med att fördjupa innovationsstrategin via projektet Norrbottens Innovationssystem (NIS) som pågår under tre år. Arbetet ska vara klart senast september 2017 och kommer att vara ett underlag för kommande EU-program och RUS. Det handlar bland annat om hur arbetet med Smart Specialisering ska utvecklas. NIS har rönt stort intresse i länet, arbetet har redovisats bland annat för Tillväxtberedningen (Tillväxtberedningen är Region Norrbottens och Norrbottens kommuners gemensamma beredning i regionala tillväxtfrågor)

Regionen har deltagit i Sveriges Innovationsriksdag som är en av Sveriges större mötesplatser för dialog och erfarenhetsutbyte om innovationsbaserad näringslivsutveckling.

Regionala företagsstöd och innovationsstöd

Under första halvåret 2017 har mycket arbete gått åt till att få in fungerande arbetsrutiner och att få det dagliga arbetet att fungera. Ett nationellt samordnande dokument gällande förordningstolkningar har inte färdigställts från Tillväxtverket vilket har påverkat det dagliga arbetet. Anpassning av samtliga stöd till regelverket i den Regionala europeiska utvecklingsfondens ramprogram har tagit administrativa resurser i anspråk för samtliga medarbetare som arbetar med de regionala företagsstöden. Under delar av året har personalstyrkan varit reducerad.

De regionala företagsstöden ska bidra till att skapa ökad tillväxt och en balanserad regional utveckling genom att ge företag i länet möjlighet att ekonomiskt möjliggöra och underlätta vissa investeringar. Permanenta nackdelar som bristfällig infrastruktur, tillgänglighet till grundläggande samhällsservice samt mycket långa avstånd påverkar företagens möjligheter att bedriva verksamhet. Stöden fyller en viktig funktion i områden där företag har sämre förutsättningar att starta och bedriva verksamhet, exempelvis där låga värderingar av fastigheter försämrar företagens möjligheter till extern finansiering. Stöden ger även möjlighet att tidigarelägga investeringar.

Företagsstöden är ett medel för att genomföra de planer, program och strategier som läggs fast på EU-nivå, nationell nivå och regional nivå och för att på olika sätt bidra till hållbar regional utveckling. Genom anslagen för företagastöd realiserar den regionala tillväxtpolitiken samt i förekommande fall EU:s sammanhållningspolitik.

Regional nationell dialog Fol

Regionen deltar för första gången i nätverket Regional nationell dialog med fokus på forsknings och innovationsfrågor (RND FoI). Ett 40-tal deltagare från regional nivå, nationella myndigheter och departement diskutera aktuella FoI-frågor. Nätverket är viktigt för kunskapsutbyte med övriga län och stärker arbetet med forsknings- och innovationsfrågor i länet och ger regionen möjlighet att lyfta fram specifika förutsättningar för Norrbottens utveckling inom området.

Nyindustrialiseringsstrategin

Regionen har fått finansiering från tillväxtverket kring arbetet med Smart Industri i länet. Arbetet handlar om att genomföra en kartläggning av industrins behov och förutsättningar för industrins digitalisering.

Kartläggningens resultat visar att 66 procent av verksamheternas anställda obehindrat handskas med datorer och vanliga mjukvaror men 33 procent har problem med vanliga datorer och vanliga mjukvaror. Samtidigt anger 11 procent av verksamhetsledarna att det inte finns någon inom verksamheten som kan handskas med datorer och vanliga mjukvaror. Det är centralt att regionen att få insikten om vad är hindren och möjligheterna finns. För att digitaliseringen är en av de starkast drivande krafterna som påverkar bland annat tillväxten och arbetsmarknaden

Steg två i datacenterutvecklingen

Regionen har tillsammans med andra aktörer tagit fram en datacenterstrategi för att Norrbottens ska bli en ledande region för klimatsmarta effektiva datacenter. I genomförandet av strategin har regionen bidragit till att etablera ett forskningscentrum i Luleå inom datacenterforskning (SICS North). Den 16 juni så tog SICS North nästa steg i att stärka datacenterforsningen genom att invigning av Digitaliseringsminister Peter Eriksson. ICE Modul 2 så kommer att ytterligare hjälpa datacenterindustrin och dess ekosystem att verifiera sina produkter och tjänster i storskalig datacentermiljö.

Regionens samarbete med länets större kommuner inom datacenteretableringar, The Node Pole har avyttrats för att stärka de allokerade resurserna för etableringsarbete. Köparna, Vattenfall och Skelleftekraft har på kort tid tagit stora kliv i att förbättra Sveriges etableringsarbete inom elitnivå industri och inkommande förfrågningar på nationell nivå har uppgetts öka.

Regional förnyelse

Regional förnyelse är ett samverkansprojekt mellan Region Norrbotten, Länsstyrelsen i Norrbottens län och Luleå tekniska universitet för att öka kunskaperna om Norrbottens förutsättningar och behov som ska leda till att stärka länets förutsättningar i viktiga regionala tillväxt- och utvecklingsfrågor. Hittills har projektet producerat 10 rapporter som bland annat handlar om digitalisering, kompetensförsörjning, nyföretagande och näringslivsutveckling. 2017 gjordes rapporten ”Hur mår besöksnäringen i Norrbotten” som bland annat visar att omsättningen nära har fördubblats på tre år i Norrbotten. Rapporterna som tas fram inom Då regional förnyelse utgör viktiga beslutsunderlag i det regionala tillväxtarbetet i Norrbotten så

har Region Norrbotten beslutat om en fortsatt samverkan nästkommande tre åren med syfte att ytterligare stärka regionens analysförmåga.

Skärningspunkter mellan fokusområden

Forskningen kan konstatera att när ett kompetensområde eller bransch korsar ett annat kompetensområde uppstår nya innovationer i skärningen mellan de två områdena eller branscherna. Så genom att erbjuda stöd till utvecklingsarenor som exploaterar gränslandet mellan redan etablerade styrkeområden, som utvecklar nya oprövade arbetssätt, som tillvaratar kreativitet och skaparkraft också hos aktörer som normalt inte finns i redan etablerade innovationssystem och som med korta tidshorisonter och i en ”trial and error-process” vill utveckla nya lösningar på kända eller framtida behov förbättras möjligheterna för nya innovationer och innovativa företag.²

Därför har Region Norrbotten bland annat finansierat projektet Interactive Innovation som syftar till att jobba med öppen innovation i skärningspunkter mellan olika områden, branscher och sektorer med målet att skapa fler innovationer från regionens små- och medelstora företag som når marknaden. Målgruppen är SMF inom upplevelsenärings- och kulturella och kreativa näringar, digitala tjänstenärings- och smart region, samt hållbar energi- och miljöteknik. Projektet är länsöverskridande med verksamhet i framförallt Piteå och Skellefteå och väl jämställdhetsintegrerat.

Ett annat exempel är Design IT som ska driva forsknings- och innovationsprojekt samt sprida kunskap inom interaktionsdesign och användarupplevelser där SMF och testbäddar är viktiga medaktörer. Projektet har stor potential att utveckla involverade företags kompetens och erfarenhet inom innovation, interaktionsdesign och användarupplevelser. Det skall också skapa ökad samverkan mellan forskning och näringsliv samt stärka forskning i regionen genom RISE Interactive. Projektet förväntas även leda till nya innovationer som på sikt leder till nya produkter och marknader för regionens SMF.

Teknik och tjänsteutveckling inom industrin

Sektorn Teknik och tjänsteutveckling inom industrin är 12 procent av beviljade projekt. De stora högteknologiska industrierna är själva inte en primär målgrupp för insatser i den regionala innovationsstrategin, men det är samarbeten mellan basindustri/processindustri och övriga företag, framför allt regionens verkstadsindustri och IKT (Informations- och kommunikationsteknik) företag, som är målgruppen³.

En viktig satsning inom fokusområdet Teknik och tjänsteutveckling inom industrin är projektet att etablera en RISE-nod för Norrbotten och Västerbotten. Två kontor har startats upp, ett i Luleå och ett i Umeå. Bland annat har ca 90 företag besökts för att inventera behov och etablera kopplingar till RISE test och demoanläggningar, detta med syftet att öka de regionala företagens satsningar på innovation, forskning och utveckling.

² Norrbottens innovationsstrategi

³ Ibid.

Test- och övningsverksamhet

Test- och övningsverksamheten är ett område med stor tillväxtpotential där regionens naturliga förutsättningar, i kombination med kompetens och teknikhöjd, utgör konkurrensfördelar⁴. Test och övningsverksamheten utgör 1 procent av de beviljade projekten samtidigt som området utgör en stor del av företagstöds verksamhet. Region Norrbotten har aktivt arbetat med aktörerna inom denna bransch för att stärka värdekedjan och öka ambitionerna, under 2017 har detta lett till två förstudier och under 2018 väntas fler av genomförande karaktär.

Energi- och miljöteknik

Förnybar energi tillhör den marknad som idag växer snabbast. För ökad regional konkurrenskraft krävs insatser som främjar en trygg, kostnadseffektiv och hållbar energianvändning och energiförsörjning baserat på förnybara energikällor. Det är viktigt att utveckla nödvändig kunskap och teknik för att använda förnybara energikällor och effektivisering av industriprocesser och energianvändning(NIS). 8 procent av de beviljade projekten ligger inom fokusområdet Energi och miljöteknik.

Solenergi är den förnybara energiform som leder utvecklingen med tillväxtsiffror på runt 40–50 procent per år globalt. Solcellerna har under de senaste åren blivit mer effektiva och kan producera mer el på kortare tid. Därför har Region Norrbotten bland annat beviljat pengar till projektet ”Arctic Solar - Solel i norra Sverige” som har till syfte att öka små och medelstora företags investeringstakt i solel. Detta ska i sin tur leda till minskade utsläpp av koldioxid och ökad konkurrenskraft.

Digitala tjänstenärings

Digitala tjänster handlar om utveckling och implementering av nya produkter och tillämpningar samt system för breddad IKT-användning i syfte att dels utveckla tillgängligheten till vård, omsorg och utbildning i glest befolkade områden, dels stimulera företagande, innovationsutveckling och samverkan mellan privata och offentliga aktörer.⁵ Ett exempel är C3TS-Arctic platform to create är ett samverkansprojekt mellan universitetet och industrin för att öka konkurrenskraften för regionala SMF inom verkstadsindustrin. Detta görs genom att introducera 3D skrivning i metall som ny tillverkningsteknologi. Teknologin kan möjliggöra mer innovativ konstruktionsdesign, sänka produktionskostnader och ge mindre miljöpåverkan.

Kulturella och Kreativa Näringar

26 procent av de beviljade projekten avser Kulturella och Kreativa näringarna. De näringar som växer fram inom den sektorn är viktiga för länet och bidrar till utveckling och tillväxt. Länet har en ur många aspekter

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

uppdelad arbetsmarknad där de kulturella och kreativa näringarna fyller en viktig funktion genom att skapa en varierad arbetsmarknad och näringslivsstruktur samt bidra till utveckling, förnyelse och diversifiering av länets traditionella näringar.

I sektorn Kulturella och Kreativa Näringar ingår även besöksnäringen. Besöksnäringen har mottagit ansevärd projektstöd tidigare år. Under perioden 2007-2015, har 232 miljoner kronor beviljats i projektstöd till besöksnäringen och upplevelsenäringen i Norrbotten, främst genom Swedish Lapland. Swedish Laplands flaggprojekt Destination Capacity Building avslutas 2017. I projektet är Swedish Lapland Visitors Board projektägare och regionens 16 kommuner/lokala destinationsorganisationer samverkansparter.

Projektet har varit inriktat på små och medelstora företags exportinriktade affärsutveckling och skapandet av nya affärsidéer och upplevelser. Målet är att företagen med koppling till besöksnäringen ska öka sin omsättning, vidga sin marknad och stärka sin konkurrenskraft ur ett internationellt perspektiv. Som ett komplement till projektet finns även Swedish Laplands projekt - Visit Arctic Europe som även det avslutas nu. Det är ett gemensamt utvecklingsprojekt mellan Norge, Finland och Sverige inom ramen för Interreg Nord 2014-2020.

Visit Arctic Europe syftar till att öka antalet resenärer till det gemensamma arktiska området. Ambitionen är att med gemensamma insatser öka synligheten genom fler internationella marknads- och kommunikationsaktiviteter som i sin tur ska locka fler besökare till det gemensamma arktiska området. Forskningsinsatser från universiteten i respektive land har involverats.

Resultat och effekter av de stora satsningarna i besöksnäringen kan man se i rapporten "Hur mår besöksnäringen i Norrbotten" som bland annat visar på uppgång i omsättning och ett större antal internationella besökare. Läs mer på www.norrbotten.se. Under 2016 skapade besöksnäringen totala skatteintäkter på 645 miljoner kronor och en sysselsättningsökning på 9,35 procent jämfört med 2015. Det ger 4068 årsverken i Swedish Lapland. Sysselsättningsökningen är högre än den nationella nivån, som ökade med 7 procent. Besöksnäringen ökar också mer än Sveriges totala sysselsättningsökning på 1,7 procent sedan 2015.

Attraktiva livsmiljöer och tillgänglighet

Integration

Inom integrationsområdet medverkar Region Norrbotten i Länsstyrelsens projekt Integration och tillväxt. Utifrån den regionala handlingsplanen för integration och tillväxt samlar projektet olika aktörer i länet för en gemensam satsning för att få asylsökande snabbare in på arbetsmarknaden. En viktig del är utbildningsinsatser för personal som möter asylsökande i sitt arbete. Regionen medverkar även i Länsstyrelsens regionala arbetsgrupp för integration. Arbetsgruppens uppgifter är att genom samverkan identifiera strategiska områden och ge tydliga regionala och lokala avtryck som gynnar målgruppens inkludering och känsla av tillhörighet till länet.⁶

#metoo och trakasserier

Region Norrbotten har som regionalt utvecklingsansvarig, men också som Norrbottens största arbetsgivare agerat för att bemöta och understödja den frigörelseprocess som #metoo inneburit. Regionen har begärt en redovisning av hur kulturorganisationer i Norrbotten arbetar för att motverka sexuella trakasserier och övergrepp och hur planen ser ut för arbetet framgent. Regionen har också sammankallat länets 25 största arbetsgivare för att diskutera på vilket sätt man som arbetsgivare kan och ska agera för att motverka tystandskultur och sexuella trakasserier.

E-samhället

Region Norrbotten har varit delaktig i IVA:s arbete med ”Smart industri” i Luleå 18 maj. Norrbotten erbjuder ett världsunikt testområde för nya digitala lösningar, såsom en stor andel äldre i befolkningen och en rik och utvecklad industritradition. Där har av EU fått den prestigefyllda utnämningen ”reference site” på temat aktivt och hälsosamt åldrande, det vill säga har befunnits vara ett föredöme för andra länder och regioner i unionen på just detta område.

I Norrbotten har samverkan mellan bredbandsutbyggnad, digitalisering och service varit stark och skett genom att kommunala bredbandsamordnare och landsbygdsutvecklare samarbetat via två projekt.

Täckningskollen som mäter mobil täckning i länet. Bredbandssamordnarna har genomfört mätningarna rent tekniskt och Landsbygdsutvecklarna har fört ut information till medborgare om mätningarna och hur de ska få bättre mobil täckning.

Tillsammans med Luleå tekniska universitet och kommunerna i länet har regionen planerat, ansökt och startat upp projektet Smarta Hållbara Byar med fokus på digitalisering av service på glesbygd. Under 2017 har projektet fokuserat på medborgarnas behov av digitaliserad service med metoder från universitetet, Living Bothnia Lab. Bredbandssamordnare/IT-chefer använder sig av informationen om nyttan av bredband i sina kontakter med medborgare, tjänstepersoner och politiker.

⁶ Bilaga 1.4

I dag har Norrbottens län en uppskattad bredbandsutbyggnad till 60 procent, 2020 är den uppskattade finansierade siffran 90 procent. Finansiering av bredbandsutbyggnaden i Norrbotten 2014-2020: Kommunalt: ca 750 Mkr, Statligt: ca 325 Mkr och Kommersiellt: ca 600 Mkr. Totalt innebär det en satsning på 1675 Mkr på bredbandsutbyggnaden i Norrbotten 2014-2020. Region Norrbotten räknar på att det saknas 1 miljard kronor för 100 procent utbyggnation i länet.

Kulturella närings påverkan på attraktion

Kulturella och kreativa sektorn inklusive besöksnäringen har stor betydelse för Norrbottens utveckling av attraktiva miljöer. Under året har en nationell konferens för att främja och synliggöra kulturella och kreativa näringar planerats och genomförts i nära samarbete med Tillväxtverket och Piteå Science Park kallad Digitaliseringens möjligheter. 150 personer deltog från specifika bransch- eller företagsgrupper som manusförfattare, slöjdare, film inklusive digital postproduktion, kulturföretag i besöksnäringen, mode, musik, media, med flera. Bland föreläsarna fanns framgångsrika regionala aktörer, tillresta digitaliseringsexperter och myndighetsrepresentanter. Tillsammans tecknade deras vittnesmål en intressant bild av hur företagen i den kreativa sektorn kommit att bli drivande för digitaliseringsomvandlingen i allmänhet – och den digitala tjänsteutvecklingen i synnerhet. Konferensen bidrog till en ökad kunskap om rättighetshantering och kulturexport på digitala marknader, betydelsen av samspel mellan exempelvis slöjd och programmering för innovation, betydelsen av kulturella och kreativa kompetenser för utveckling i andra sektorer som tex basindustrin samt digitala verktyg för ökad kulturturism.

Med finansiering från Tillväxtverket och Region Norrbotten har kompetensutvecklingsinsatser genomförts i samarbete med Umeå universitet riktad till kommunernas näringslivs- och kulturchefer. Insatsen har resulterat i en ökad kunskap om kulturella och kreativa näringars drivkraft för den lokala och regionala utvecklingen. Fem kurstillfällen har genomförts på olika platser i länet med exempelvis analyser av KKN ur ett internationellt perspektiv, kunskap om hur KKN utvecklas i Norrbottens kommuner, innovation, kreativitet och kultur som byggstenar för ett hållbart samhälle, diskussion med deltagande företag från KKN, digitalisering och nya affärsmodeller. Utbildningen avslutades med ett externt dialogmöte, så kallat Creative Talks, riktat till offentliga och privata aktörer inom det regionala tillväxtarbetet. I samband med dialogmötet presenterade de sex deltagande kommunerna sina planer för hur de ska stärka KKN och kommunernas attraktiva livsmiljöer.

I december 2017 beslutades om en regional satsning på kulturella och kreativa näringar. Dialoger har förts med deltagande kommuner i KKN-utbildningen och inspel har hämtats från kartläggning av KKN i Norrbotten: En ny näring växer fram II. Den Regional agenda för KKN 2018-2021 innehåller tre delar; Finansiering för ökad innovations- och attraktionskraft, Ökad samverkan för fler strategiska satsningar och fler internationella samarbeten, Ökad kunskap – bygga kapacitet genom utbildning.

Besöksnäringens påverkan på attraktionskraften

Regional och lokal attraktionskraft har blivit allt viktigare för att erhålla arbetskraft, öka inflyttningen och få fler besökare till länet. Region Norrbotten har medfinansierat projekt Besökslandet Överkalix sedan tidigare inom Tillväxtverkets utlysning Stärkt lokal attraktionskraft och har under året deltagit på Tillväxtverkets nationella erfarenhetsutbyten. Deltagande har även skett i planering av nästa års lärkonferens inom Stärkt lokal attraktionskraft.

Inom ramen för samarbetet mellan Region Norrbotten, Länsstyrelsen och Luleå tekniska universitet kallat ”Region förnyelse” har en analysrapport för besöksnäringen tagits fram. Den visar att besöksnäringen haft en stark positiv utveckling och att tillväxttakten motsvarar den nationella tillväxten i besöksnäringen. Behovet av samordning och en regional organisation med spetskompetens är fortsatt stort. Swedish Lapland Visitors Board fyller därför en viktig funktion och bidrar på flera sätt till att stärka tillväxtförutsättningarna och konkurrenskraften för regionens besöksnäring. Rapporten visar att de offentliga satsningar som gjorts 2007-2015 har lett till fler investeringar, nya besöksnäringföretag, ökad mognadsgrad och internationaliseringsanpassning. De offentliga satsningarna har kommit inlandskommunerna till del, lett till regional samhällsutveckling, stärkt infrastrukturen, skapat fler arbetstillfällen och jämställda anställningar.

Region Norrbotten har deltagit i de två lärkonferenser som Tillväxtverket genomfört för klusterutvärdering av besöksnäringen inom Europeiska regionala utvecklingsfonden, både i rollen som regionalt utvecklingsansvarig aktör och som medfinansiär till Sveriges största turismprojekt Destination capacity building in Swedish Lapland. Projektet som leds av Swedish Lapland Visitors Board Ekonomisk förening kommer att avslutas vid årsskiftet men redan nu kan man se att företagen upplever stor nytta av de kompetensutvecklingsinsatser som genomförts genom konceptet Arctic Spirit in Swedish Lapland (ASSL). Företagen har erhållit stöd vid marknadsföring och gemensamma marknadsinsatser, koordinering av nätverk, digital kommunikation, coachande stöd och rådgivning samt lokala värds-kaps-coachutbildningar. Nya produkter formas och tar plats i besöksnäringföretagens utbud och den samverkan mellan företag som inletts både inom och mellan destinationer ger fina resultat.

Samverkansgruppen för hållbar turism har träffats fyra gånger under året. Samverkansgruppen består dels av tjänstepersoner från Region Norrbotten som hanterar företagsstöd och projektstöd och dels tjänstepersoner från Länsstyrelsen som hanterar bland annat tillstånd och dispenser i nationalparker och naturreservat, plan- och markfrågor, djurskydd, friluftsliv, fiske, rennäring. Samverkansgruppen syftar till att främja en hållbar besöksnäring i Norrbottens storslagna natur.

Regeringen erbjöd Region Norrbotten i oktober 2017 2 miljoner kr för att genomföra insatser för livsmedelsstrategin på regional nivå. Det arbetet har påbörjats och kommer att genomföras i nära samarbete med Länsstyrelsen i Norrbottens län⁷.

Under året har projektet ”Platsutveckling Kiruna under omvandling” finansierats av 1:1-anslaget tillsammans med Kiruna kommun, LKAB och Sparbanken Nord i syfte att bidra till en starkare och bibehållen platsutveckling för Kiruna under övergången från befintligt centrum till det nya Kiruna centrum. 1:1-anslaget har även finansierat projektet ”På väg mot jämställda kommuner” som drivs av Norrbottens kommuner. Projektet utgör en konkretisering av den antagna jämställdhetsdeklarationen CEMR och innehåller aktiviteter med koppling till de jämställdhetspolitiska målen jämställd hälsa och jämställd utbildning.

En ökad och hållbar produktion av mat som kan leda till fler jobb och hållbar tillväxt i länets glesbygd. Region Norrbotten har därför beslutat att satsa 7,5 mkr av anslag 1:1 för att stärka de gröna näringarna.

Myndigheter, kommuner, landsting, regioner, företag, föreningar och andra organisationer kan söka stöd via landsbygdsprogrammet för att investera i infrastruktur för rekreation och turism samt för boende. Region Norrbotten anser att stärkt infrastruktur för rekreation och turism bidrar till attraktiva livsmiljöer, och medfinansierar därför infrastrukturprojekt i landsbygdsprogrammet.

Under året har ett kunskapsunderlag för digitalisering utarbetats ”För ett hållbart digitaliserat Norrbotten– en regional agenda 2017–2019” som följer den nationella strategin ”För ett hållbart digitaliserat Sverige” mål, men har regionaliserade inriktningar. D-kompetens: Digitaliseringen ger nya jobb och behov av ny kompetens. D-trygghet: Digitaliserad samhällsservice för alla i Norrbotten. D-innovation: Smart företagande och Innovativt användande av digital data. D-ledning: Digitalisering för hållbar demokrati och Hållbar IT-användning i offentlig sektor. D-infrastruktur: Fungerande IKT infrastruktur för framtida behov. Norrbottens regionala agendas inriktningar är både anpassad till den nationella strategin för ”hållbar regional tillväxt och attraktionskraft” och kommer integreras i den regionala utvecklingsstrategin.

Inför arbetet togs elva underlagsrapporter fram, var av tre togs fram 2017. Digitalisering för företag inom tillverknings- och processindustrin (2016), IT i skolan (2016), Living cities (2016), Mobile Broadband Access in Norrbotten (2016), Möjliggörande IKT (2016), Regionala strategier med delfokus på digitalisering (2016), Omvärldsanalys -Digitalisering i samhället (2016), Genusstereotyper inom IT (2016), Big Data Sovereignty in Norrbotten (2017), På vems villkor digitaliserar vi Norrbotten? (2017), Digitaliseringen möjliggör den cirkulära ekonomin (2017)

⁷ Bilaga 1.2 B

För Norrbotten är fysisk infrastruktur särskilt viktig och under 2017 har satsningar fortsatt prioriterats. Nedan återges några exempel på satsningar inom tillgänglighet.

Utveckling Haraholmens logistikcentrum, Piteå hamn

Processen började 2012 med en ansökan om tillstånd för vattenverksamhet för en hamnutbyggnad. Piteå Hamn fick bifall till arbete i vatten från Mark & Miljödomstolen under 2014, då även en detaljplan antogs. I slutet av april i 2017 blev det klart att projektet, som beräknas omsätta 130 miljoner kronor, får medfinansiering från EU:s strukturfond, Piteå Kommun och Region Norrbotten. Nu har spaden satts i jorden och projektet är därmed det största nu pågående industriprojektet i länet. Under 2017 har bland annat förfrågningsunderlag och förberedande arbeten för upphandlingen av totalentreprenör till projektet genomförts och entreprenör har upphandlats. Geoteknisk undersökning har genomförts på området för att säkerställa gällande markförhållanden inför projektering och detaljprojektering. Etablering av infartsväg har påbörjats för att möjliggöra in- och uttransport av maskiner och material till projektområdet. Utbyggnaden av det nya hamnområdet genom byggnation av avgränsande stenpirar har påbörjats samt förberedande rivningsarbeten på RoRo-ramp och arbeten med anslutande armering och gjutning. När allt står klart i slutet av 2018 har kajen förlängts med cirka hundra meter. Dessutom kommer det att finnas en ny alternativ infartsväg och ytterligare kajnära lagringsytor inom logistikcentrat.

Tillväxtspår med Norrbotniabanan 2017-2020

Under 2017 har projektet arbetat med att nå ut med budskapet om Norrbotniabananans mervärden genom att delta i olika externa sammanhang som mässor, seminarier och konferenser. Projektet har också arbetat med kunskapsuppbyggnad genom att ta fram underlag om godstrafiken i samarbete med näringsliv och godstransportörer samt för persontrafiken utifrån erfarenheter från Botniabanan. Projektet är också en viktig part i dialogen med både Trafikverket och kommunerna i arbetet med järnvägsplaner på sträckan Umeå- Skellefteå. Under 2017 har även projektet deltagit i dialogen med Trafikverket och Näringsdepartementet inför förslag till Nationell plan för transportinfrastruktur samt lämnat ett remissyttrande till föreslagen plan.

Kompetensförsörjning

Under året har Region Norrbotten inom området regional kompetensförsörjning och den regionala kompetensplattformen särskilt prioriterat att föra dialog med berörda parter om behov och prioriteringar, att sätta en struktur för både det interna och externa arbetet samt att prognostisera arbetsmarknadens utveckling. Regionen har även särskilt prioriterat yrkeshögskolan eftersom utbildningsformen är underutnyttjad och en viktig komponent för att klara näringslivets kompetensförsörjning. Satsningar har utöver det även gjorts mot grupper som står långt från arbetsmarknaden, främst genom att prioritera utveckling av arbetsintegrerande sociala företag. Detta som ett led i att uppnå målen i RUS om ökad sysselsättningsgrad och höjd utbildningsnivå.

Under 2018 har Region Norrbotten i dialog med berörda aktörer och med utgångspunkt i erfarenheter från tidigare samverkan arbetat med att sätta en organisation och struktur för det regionala kompetensförsörjningsarbetet, även innefattat kompetensplattformen. Verksamheten har till stor del bestått i planering av fortsatt arbete och dialog med berörda parter för att göra rätt prioriteringar. Regionen har tillsatt ett regionalt kompetensförsörjningsråd; en tjänstemannagrupp med företrädare för ex. arbetsförmedling, utbildningsaktörer, collegesamverkan, länsstyrelse och kommuner. Rådet fungerar både operativt och strategiskt och är rådgivande till regionens politiska forum och ledning.⁸ Region Norrbotten har även utformat en handlingsplan för det regionala kompetensförsörjningsarbetet för 2018 som förankrats inom rådet och Regionalt forum (politiskt forum).

Särskilda satsningar under 2017 har innefattat yrkeshögskolan, främst genom projektet Yh Nord som startade upp under våren och bedrivs i samarbete med Region Västerbotten med regional och nationell ESF-finansiering. Projektet fokuserar på att stärka yrkeshögskolan och dess aktörer i regionen men även att nationellt synliggöra dess roll för den regionala tillväxtpolitiken och arbetsmarknaden.⁹ Andra satsningar har varit på regionalt yrkesvux där regionen sammankallar dialogmöten för att främja samverkan mellan länets kommuner om yrkesutbildning, validering, etc. Inför dessa möten håller regionen i en arbetsgrupp tillsammans med Arbetsförmedlingen, Norrbottens Kommuner och företrädare för kommuner.¹⁰ Regionen tar i samverkan med Länsstyrelsen och Luleå tekniska universitet fram en kompetensförsörjningsanalys som ska beskriva rekryteringsbehovet till 2030 och befintliga utbildningsmöjligheter. Regionen planerar att under kommande år komplettera analysen med prognoser på medellång sikt¹¹.

Regionen har under året förstärkt samverkan med Teknikcollege och Vård- och omsorgscollege och båda parter är representerade i regionala kompetensförsörjningsrådet. Regionen är från 2018 processledare för Vård-

⁸ Bilaga 1.4A

⁹ Bilaga 1.4B

¹⁰ Bilaga 1.4C

¹¹ Bilaga 1.4D

och omsorgscollege. Teknikcollege Norrbotten bedriver ett projekt inom Tillväxtverkets utlysning för samverkan skola-arbetsliv med medfinansiering från regionen.¹² I den handlingsplan som är framtagen planerar regionen att stärka sin branschsamverkan genom att även tillsätta ett branschforum.

Regionen prioriterar förutom nämnda insatser på utbildningssystemet, analysarbete och branschsamverkan även insatser mot grupper som står långt från arbetsmarknaden. Detta görs genom en samverkansgrupp för ESF där även Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan ingår. Samverkan är en viktig möjlighet att påverka utlysningar och inriktning mot prioriterade områden.¹³ Regionen bedriver även ett projekt i samverkan med Coompanion och organisationen SAL med finansiering från Tillväxtverket som syftar till att förbättra förutsättningarna och affärsutvecklingen hos länets arbetsintegrerande sociala företag¹⁴.

Region Norrbotten medverkar i Länsstyrelsens projekt Integration och tillväxt. Utifrån den regionala handlingsplanen för integration och tillväxt samlar projektet olika aktörer i länet för en gemensam satsning för att få asylsökande snabbare in på arbetsmarknaden. En viktig del är utbildningsinsatser för personal som möter asylsökande i sitt arbete. Regionen medverkar även i Länsstyrelsens regionala arbetsgrupp för integration. Arbetsgruppens uppgifter är att genom samverkan identifiera strategiska områden och ge tydliga regionala och lokala avtryck som gynnar målgruppens inkludering och känsla av tillhörighet till länet. Under 2017 har en intern arbetsgrupp för integration tillsatts på Region Norrbotten bestående av tjänstepersoner från olika verksamhetsområden.¹⁵

De satsningar som gjorts inom kompetensförsörjningsområdet syftar främst till att ge resultat på lång sikt. Detta eftersom den regionala samverkan på kompetensförsörjningsområdet har stort behov av att stärkas och olika verksamheter och insatser behöver struktureras upp för att tydliga resultat ska uppstå. Många resultat på området bygger även på mångårigt arbete via Länsstyrelsen och det nu nedlagda Kompetensförsörjningsutskottet. Den regionala utvecklingsstrategins mål på kompetensförsörjningsområdet innefattar en höjd sysselsättningsnivå, med särskild fokus på utsatta grupper, samt höjd utbildningsnivå. Med utgångspunkt i dessa mål har regionen särskilt satsat på yrkeshögskolan och regionalt yrkesvux som ska leda till kompetensförsörjning för regionens bristyrken, samt till att korta utbildningsvägar för individen. Regionen väljer särskilt att fokusera insatser på den eftergymnasiala nivån eftersom länet kämpar med låg utbildningsnivå. Gällande målet om höjd sysselsättningsnivå har området arbetsintegrerande sociala företag prioriterats för att öka antalet arbetstillfällen och tillväxten i företagen.

¹² Bilaga 1.4E

¹³ Bilaga 1.4F

¹⁴ Bilaga 1.4G

¹⁵ Bilaga 1.4H

Tidigt under 2018 kom också beskedet från Myndigheten för Yrkeshögskola som glädjande tagit hänsyn till de synpunkter som Regionen tillsammans med andra regioner framfört om att tillgängligöra utbildningar i hela Sverige.

Internationellt samarbete

Under året har ett stort arbete genomförts för att påverka framtida sammanhållningspolitik då Brexit minskar EU:s budget med ca 15 procent. Region Norrbotten har genomfört sitt påverkansarbete i många olika sammanhang, bl.a. i dialog med Tillväxtverket, på CPMR och i Europaforum Norra Sverige.

Under hösten var Troms fylke på besök i Luleå för att utveckla vänregionsarbetet mellan länderna. Här diskuteras likheter och olikheter mellan ländernas regionala utvecklingsarbete och synergier i att arbete närmare varandra eftersträvas.

Region Norrbotten är verksam inom flera forum som stärker det internationella samarbetet, exempel på dessa är: Internationella beredningen, CPMR Östersjökommissionen, SERN, vänregionsarbete Troms fylkeskommun, Assembly of European Regions, Europa Forum Norra Sverige, North Sparcely Populated Areas, Nordkalotträdet, Svenskt Arktiskt forum mm.

Under året har Region Norrbotten tagit över ansvaret från Länsstyrelsen för Barents arbetsgrupp för turism, Joint working group of tourism (JWGT) och deltagit på ett första arbetsgruppsmöte 2 november i Åbo, Finland. I arbetsgruppen deltar utsedda representanter från norra Norge, Finland och Ryssland och förslag finns på att utveckla samarbetet kring bland annat måltidsturism. Under 2018 blir Sverige ordförandeland och Region Norrbotten tar då över ordförandeskapet för arbetsgruppen.

Regionen har också deltagit på en smartspecialiseringskonferens i Rovaniemi och fortsatt diskussioner om ett öst-västligt samarbete inom området.

Regionen har tagit fram tillsammans med Europaforum Norra Sverige inom Northern Sparsely Populated Areas (NSPA) tagit fram en OECD-studie. Syftet är att belysa arktiska områdenas specifika situation och rapporten ska vara ett underlag inför nästa programperiod 2021-2027 (gleshetsbonusen utgör 1 miljard kronor i regionala fonsprogrammet för Övre Norrland nuvarande period 2014-2020). Studien publiceras i början av 2017 som en officiell OECD-publikation.

I prioritering av olika företagsstöd har Region Norrbotten valt att främja internationaliseringsinsatser. Företag med utomregional marknad är en viktig målgrupp och ska prioriteras. En utomregional marknad är även ett förordningskrav i vissa större stöd. De allra flesta företag inom besöksnäringen samt biltestnäringen som har beviljats stöd har utomregional marknad. 32 procent av de företag som beviljats stöd fanns inom besöks- och biltestnäringen.

För Norrbotten med sitt unika läge med landsgräns mot både Finland och Norge är strategiskt gränsöverskridande samarbete viktigt i det regionala utvecklingsarbetet. Region Norrbotten prioriterar därför medfinansiering av

interregionala EU-projekt exempelvis Interreg Nord och Kolarctic CBC 2014-2020.

EU-programmet Interreg Nord stöttar gränsöverskridande samarbete med avsikt att stärka den ekonomiska och sociala utvecklingen under perioden 2014-2020. Det övergripande målet för Nordprogrammet är att förstärka programområdets konkurrenskraft och attraktivitet. Programmet omfattar norra Sverige, norra Finland, norra Norge samt Sápmi. Interreg Nord har under 2017 genomfört två utlysningar. Goda samarbetsformer har upprättats i beredningsprocessen av ansökningar mellan förvaltande myndighet, Länsstyrelsen i Norrbotten och Region Norrbotten. 25 projekt inom programmet har inkommit med ansökan om medfinansiering från Region Norrbotten.

Kolarctic CBC 2014-2020 främjar samarbete mellan länderna på Nordkalotten (Sverige, Finland, Norge) och nordvästra Ryssland. Där ett av flera EU program som stödjer gränsöverskridande samarbete över EU:s externa gränser. Programmet ska främja en livskraftig ekonomi och regionens attraktionskraft, där invånare och besökare kan dra nytta av den arktiska naturen och där naturresurserna används på ett hållbart sätt. Kolarctic CBC 2014-2020 öppnade i januari 2017. Under året har två utlysningar genomförts. Region Norrbotten har deltagit i arbetet med representation i Regional Assessment Group samt Joint Monitoring Committee. Tolv projekt inom programmet har inkommit med ansökan om medfinansiering från Region Norrbotten.

Redovisning av använda medel

Regionala företagsstöd och innovationsstöd 2017

Totalt har 169 ansökningar lämnats till Region Norrbotten, varav 138 ansökningar har bifallits. 30 procent av företagen finns inom besöksnäringen eller tillverkningsindustrin, 20 procent av företagen är tjänsteföretag. Innovationsstöd och stöd till företag inom kulturella och kreativa näringar inklusive hantverk står för ca 8 procent vardera. Biltestföretagen utgjorde 3 procent.

Tjänsteföretagen som även riktar sig mot en lokal marknad har ökat med tre procentenheter sedan 2016 och det är också det enda området där flest kvinnor är företagsledare med en andel av 57 procent. En mer djupgående tolkning i gällande förordningar av begreppen hållbar tillväxt och lokal konkurrens har gett möjlighet till att stöd även kunnat beviljas till tjänsteföretag med lokal marknad vilket sannolikt har gynnat stödmöjligheten till företag som drivs av kvinnor. Erfarenheter från tidigare års pilotprojekt under 2014 där ett riktat stöd gavs via en så kallad Tillväxtcheck till företag som drevs av kvinnor, påvisade ett behov av stöd till kompetensutveckling. Flertalet av tjänsteföretagen har under 2017 beviljats stöd till den typen av insatser.

Under året har 13 livsmedelsföretag beviljats stöd, exempelvis till bagerier och bryggerier och företag som förädlar lokala råvaror. Stöd till livsmedelsförädling var inte möjligt enligt tidigare förordningar. Detta är ett välkommet nytt område i de regionala stöden då vi ser en tydlig koppling till den regionala livsmedelsstrategin. Totalt har 5 mkr beviljats i stöd vilket motsvarar investeringar på 15 mkr, förväntad ökad sysselsättning på 27 personer varav 12 till kvinnor. I flera av företagen finns även koppling till besöksnäringen som är ett prioriterat område i den regionala strategin.

Företag med utomregional marknad är en viktig målgrupp och ska prioriteras. En utomregional marknad är även ett förordningskrav i vissa större stöd. De allra flesta företag inom besöksnäringen samt biltestnäringen som har beviljats stöd har utomregional marknad. 33 procent av de företag som beviljats stöd fanns inom besöks- och biltestnäringen.

Beviljade stöd är totalt 85 miljoner kronor vilket motsvarar investeringar på totalt 280 miljoner kronor i företagen.

Tillverkningsindustrin, besöksnäringen och biltest har beviljats mest medel, totalt 87 procent.

Stöden har fördelats till företag i hela länet men det är stora variationer mellan kommunerna under åren beroende på exempelvis konjunktur och investeringsbehov. Branschstrukturen och antal verksamma företag påverkar stöden och stödmöjligheterna är mer förmånliga i stödområde A. Till stödområde A har 88 procent av det totala stödet beviljats. Företag i Överkalix, Kalix, Älvsbyn och Arjeplog har fått mest stöd. I Överkalix har stor andel av stöden gått till ett företag inom tillverkningsindustrin där två

nya verksamhetsinriktningar medfört en markant ökad sysselsättning redan under innevarande år. I Överkalix har även större stöd gått till företag inom besöksnäringen och företag inom livsmedelsindustrin. I Älvsbyn, Kalix och Arjeplog har stöd gått till företag inom besöksnäringen, biltestnäringen och tillverkningsindustri.

Den uppskattade framtida sysselsättningsökningen är 392 nya arbetstillfällen där 48 procent förväntas tillfalla kvinnor och 52 procent förväntas tillfalla män.

29 procent av de företag som fått stöd leds av en kvinna, 56 procent av företagen leds av en man, 15 procent av företagen har delat ledarskap. Andelen företag som leds av kvinnor har även detta år nått samma höga nivå som 2016, likaså gäller detta för företag som har delat ledarskap. Den ökade andelen tjänsteföretag som fått stöd samt prioriteringen av företag inom besöksnäringen som kännetecknas av små familjeägda företag med jämn könsfördelning och relativt unga företagsledare har bidragit till resultatet.¹⁶

Med 14 kommuner och en stor geografisk yta är det en förutsättning att det finns en nära lokal dialog för att få kännedom om näringslivet i hela länet och arbeta för en medveten inomregional fördelning av stöden. En viktig målgrupp för detta arbete är kommunernas näringslivsenheter/näringslivsbolag och företagorganisationer. Målsättningen är att besöka respektive kommun 1-2 gånger per år, eller vid behov. Under året har samtliga kommuner i länet besökts. Vid besöken ges information om företagsstöd, erfarenhetsutbyte görs regionalt och lokalt samt träffar anordnas med företag via bokade möten i arrangerad lokal eller på plats hos respektive företag. Träffarna syftar både till uppföljning och erfarenhetsutbyte för framtida satsningar och stödmöjligheter. Samverkan med kommunerna ger en bra grund för ett gemensamt synsätt som bland annat möjliggör stöd till målgrupper som bidrar till en diversifiering av länets näringsliv.

Utöver möten som arrangerats via kommunerna så genomförs även möten hos Region Norrbotten samt hos företagen.

Region Norrbotten har, med syfte att diskutera företagstöd, under året träffat ca 287 företag, fördelat på ca 164 kvinnor och ca 253 män.

Särskilda informationsinsatser har gjorts för målgrupper som bidrar till diversifieringen av näringslivsstrukturen i länet såsom företag inom kulturella och kreativa näringar, entreprenörer med utländsk bakgrund som vill starta eller köpa företag i Sverige.

Dialog med andra finansiärer sker ofta i samband med handläggningen. Utöver dessa har träffar arrangerats med Almi, Norrlandsfonden, FinansInvest, Skatteverket samt kontrollanter. Träffarnas syfte är informations- och erfarenhetsutbyte.

¹⁶ Bilaga 1.1.1 a

Samverkan och erfarenhetsutbyte med Länsstyrelsen sker vid frågor som rör exempelvis avgränsningar och överlappningar till andra stödformer, tillståndsfrågor kring byggnationer och marknyttjanden, miljöfrågor, djurskyddsfrågor, frågor som rör besöksnäringen samt ärenden som berör mark ovan odlingsgränsen och rennärlingsområden.

Under året har en större träff arrangerats av Region Norrbotten för lokala näringslivsaktörer såsom näringslivschefer, näringslivsutvecklare och landsbygdsutvecklare. Träffen syftade till ett erfarenhetsutbyte vad gäller näringsliv och möjligheter till företagsstöd. Träffen genomfördes i samverkan med Länsstyrelsen och hade särskilt fokus på jämställdhet och energi/klimat.

Under året har två organiserade träffar med kollegor som handlägger företagsstöd arrangerats.

Regelbundna rapporter ges till regionutskottet om beviljade stöd, inomregional fördelning av stöden, förväntad sysselsättningsökning och fördelningen av företagsledare (kvinna/man).

Uppföljningar i form av fysiska besök hos företag som beviljats stöd sker löpande och samordnas geografiskt i så stor utsträckning som möjligt. Under året har 75 fysiska uppföljningsbesök genomförts. Om kontrollant granskar rekvisitionen sker uppföljningen enligt de av Tillväxtverket fastställda rutinerna. 17

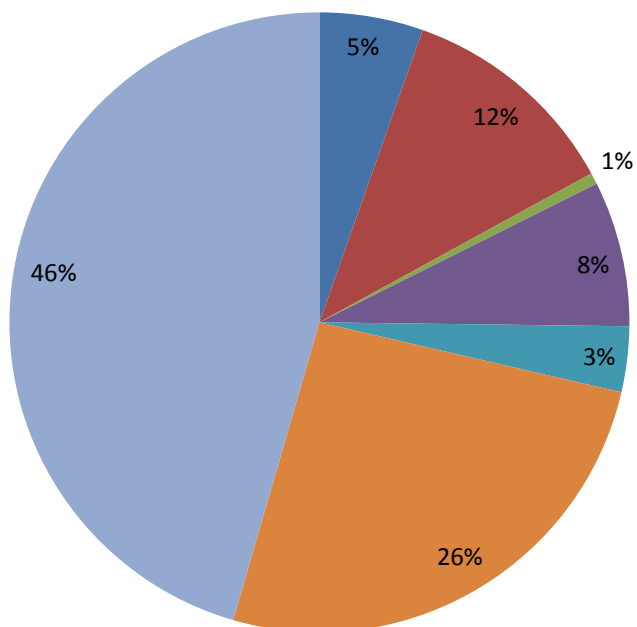
De regionala företagsstöden har beviljats EU-medel ur den regionala europeiska utvecklingsfonden under åren 2015-2019. Det innebär att 50 procent av utbetalda stöd finansieras av EU-medel.

Projektstödens nyttjande av anslaget.

Nedan redogörs för fördelningen av Region Norrbottens nyttjande av anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder (utgiftsområde 19 Regional tillväxt). Exempel på vilka insatser som prioriterats inom respektive område redogörs för under respektive bransch, tidigare i denna rapport kopplat till Återrapport 1 under prioriteringen innovation och företagande. I nedan angivna återredovisning går 46 procent av medlen till området ”allmänna tillväxtfrämjande insatser”. Dessa hänförs till prioriteringar; Attraktiva livsmiljöer och tillgänglighet, kompetensförsörjning och internationellt samarbete. Region Norrbotten har inlett en översyn över indelningen och kommer att arbeta för en bättre indelning till nästa års återrapportering. Exempel på insatser inom detta område är utveckling av djuphamn vid Piteå hamn och utveckling av inflyttningslots i Gällivare.

¹⁷ Bilaga 1.1.1.b

Klassificering projekt

	Klassificering projekt	Beviljat belopp
1. Skärningspunkter mellan fokusområden	5%	4 773 357
2. Teknik- och tjänsteutveckling inom industrin	12%	10 267 744
3. Test- och övningsverksamhet	1%	525 000
4. Energi- och miljöteknik/cleantech	8%	6 696 504
5. Digitala tjänstenärningar	3%	3 022 100
6. Kulturella och kreativa näringar	26%	22 849 447
7. Allmänna tillväxtfrämjande insatser	46%	40 206 690
Totaler		88 340 842

Återrapportering 2 – samverkan med länsstyrelsen

Det finns en utbred samverkan mellan Region Norrbotten och Länsstyrelsen i Norrbottens län (länsstyrelsen) inom strukturfondernas finansiering och prioritering. I samband med utlysningar genomförda av dedikerad myndighet för respektive fond sker samverkan med regionalt utvecklingsansvarig. Det finns också ett forum, Fondsamverkan Övre Norrland (FÖN) som träffas kontinuerligt och utbyter erfarenhet om såväl projekt, projektägare, handläggning och kunskap.

Inom integrationsområdet medverkar Region Norrbotten i Länsstyrelsens projekt Integration och tillväxt. Utifrån den regionala handlingsplanen för integration och tillväxt samlar projektet olika aktörer i länet för en gemensam satsning för att få asylsökande snabbare in på arbetsmarknaden. En viktig del är utbildningsinsatser för personal som möter asylsökande i sitt arbete. Regionen medverkar även i Länsstyrelsens regionala arbetsgrupp för integration. Arbetsgruppens uppgifter är att genom samverkan identifiera strategiska områden och ge tydliga regionala och lokala avtryck som gynnar målgruppens inkludering och känsla av tillhörighet till länet.¹⁸

Länsstyrelsen deltar med en ledamot i Regionala kompetensförsörjningsrådet, regionens tjänstemannagrupp för regionala kompetensförsörjningsfrågor med företrädare för ex. arbetsförmedling, utbildningsaktörer, collegesamverkan och kommuner. Rådet fungerar både operativt och strategiskt och är rådgivande i kompetensförsörjningsfrågor till regionens politiska forum och ledning. Länsstyrelsens deltagande i rådet fungerar som en effektiv länk mellan regionens kompetensförsörjningsansvar och Länsstyrelsens ansvar inom etableringsuppdraget och övriga integrationsuppdrag.

Samverkansgruppen för hållbar turism har träffats fyra gånger under året. Samverkansgruppen består dels av tjänstepersoner från Region Norrbotten som hanterar företagsstöd och projektstöd och dels tjänstepersoner från Länsstyrelsen som hanterar bland annat tillstånd och dispenser i nationalparker och naturreservat, plan- och markfrågor, djurskydd, friluftsliv, fiske, rennäring. Samverkansgruppen syftar till att främja en hållbar besöksnäring i Norrbottens storslagna natur.

Samverkan och erfarenhetsutbyte med länsstyrelsen sker vid frågor som rör exempelvis avgränsningar och överlappningar till andra stödformer, tillståndsfrågor kring byggnationer och marknyttjanden, miljöfrågor, djurskyddsfrågor, frågor som rör besöksnäringen samt ärenden som berör mark ovan odlingsgränsen och rennäringsområden.

Bredbandskoordinator, vid Region Norrbotten samverkar med bredbandshandläggare på länsstyrelsen i analys av var utbyggnad ska ske. Det ger en formell samverkan genom en regional grupp där Länsstyrelsen, Tillväxtverket, IT Norrbotten (Regional stadsnätbolag som ägs av Norrbottens 14 kommuner samt Region Norrbotten) som träffas 4 ggr/år.

¹⁸ Bilaga 1.4

Under året har regionen startat ett nätverk för service på landsbygder, där träffas Norrbottens 14 kommuner, länsstyrelsen och regionen. Där diskuteras digitalisering av service, service i samhällsplanering och samverkan kring servicefrågor. Det är 4 träffar/år.

Handlingsplan för att stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet i Norrbotten 2017 -2020 har utarbetats i samverkan med länsstyrelsen. Fler möten om finansiering via klimatklivet har arrangerats i samverkan med länsstyrelsen.

Återrapportering 3 – jämställd regional tillväxt

Handlingsplanen jämställd regional tillväxt¹⁹ vilar på tre ben: *Jämställt arbetsliv*, *Jämställt näringsliv* och *Jämställt ledningsarbete* med ett urval av aktiviteter som genomförs i samverkan med Länsstyrelsen i Norrbottens län, IUC Norr och Luleå tekniska universitet. Experter inom bland annat jämställdhet, mångfald, projekt och analysarbete har upphandlats eller anställts. Arbetet med handlingsplanens olika insatser har drivits och hållits ihop av Region Norrbotten med syfte att löpande implementera möjliga delar av de prioriterade aktiviteterna in i ordinarie verksamhet. Återrapportering av genomförda aktiviteter och upparbetade kostnader har skett till Tillväxtverket.

Inom *Jämställt arbetsliv* har insatser genomförts riktade till könssegregerade arbetsplatser. I nära samarbete mellan Region Norrbottens handläggare av företagsstöd, kommunernas näringslivskontor och kunskapsstödet i jämställdhet och mångfald har ett urval av företag i åtta av länets fjorton kommuner erhållit ökad kunskap kring hur företag långsiktigt kan arbeta för att nå kvinnor och män med olika bakgrund och ålder. För ett ökat lärande följs arbetet upp och synliggörs under 2018. Vidare har även insatser genomförts för att öka intresset för programmering och teknik bland unga kvinnor och utrikesfödda, och i samverkan med länsstyrelsen har utbildningar genomförts för studievägledare och skolpersonal med utgångspunkt i det gemensamt framtagna utbildningsmaterialet ”Gå din egen väg!”²⁰.

Inom delområdet *Jämställt näringsliv* har ett processtöd i jämställdhet och mångfald riktats till projektägare som planerar eller driver utvecklingsprojekt i Norrbotten. Det handlar om projekt som finansieras av bland annat 1:1-anslaget, ERUF, ESF, Interreg, Kolarctic, Landsbygdsprogrammet och innehåller skraddarsydd rådgivning kring hur jämställdhet och mångfald kan integreras i projekten och höja projektkvaliteten. Processtödet innehåller även utbildningar i jämställdhet och mångfald för styrgrupp och projektdeltagare. Inom delområdet *Jämställt näringsliv* återfinns även insatser för att länets företagsfrämjande aktörer ska utveckla sina arbetssätt så att de i högre utsträckning än tidigare når både kvinnor och män med olika bakgrund och ålder. Tre företagsfrämjare har fått ett fördjupat processtöd under året: Almi Företagspartner, Hushållningssällskapet och LTU Business. Under 2018 utvärderas och sprids arbetssättet till fler företagsfrämjare i Norrbotten.

I Region Norrbottens handläggning av projektansökningar ställs krav på att projekten ska vara jämställdhetsintegrerade. Handlingsplanens jämställdhetsinsatser riktade till projektägare och företagsfrämjare underlättar kravställandet från länets projektfansörer. En uppföljning av prioriterade projekts jämställdhetsarbete har påbörjats under året och uppföljningen kommer att implementeras fullt ut under 2018.

¹⁹ Handlingsplan för jämställd regional tillväxt 2017-2018, Norrbottens län

²⁰ Gå din egen väg!

Inom delområdet *Jämställt ledningsarbete* har Region Norrbotten erhållit kunskapsstöd från Luleå tekniska universitet i arbetet med framtagande av en ny Regional utvecklingsstrategi. En genusvetenskaplig analys har gjorts av nuvarande RUS som visar att ju längre ut i maktkedjan man kommer, desto mindre integrerat är jämställdhets- och det intersektionella perspektivet.²¹ Analysens resultat presenterades i samband med ”kickoff”-konferensen för uppstart av RUS-arbetet då 250 personer deltog från länets kommuner, näringsliv, föreningsliv och politiker.²² Responsen bland deltagarna var mycket god vilket framkom i gruppdiskussionerna och den ökade kunskapen hos deltagarna bedöms underlätta för en ny jämställdhetsintegrerad RUS.

Inom delområdet *Jämställt ledningsarbete* har uppföljningen av 1:1-anslaget utvecklats för att öka kunskapen om hur de prioriteringar som görs påverkar förutsättningar för kvinnor och män med olika bakgrund att bidra till det regionala tillväxtarbetet. Kartläggningen av prioriteringarna har påbörjats under året och kommer att utvecklas och analyseras under 2018.

Region Norrbotten har deltagit på Tillväxtverkets erfarenhetsutbyten inom uppdraget Jämställd regional tillväxt och där kunnat fånga upp idéer från andra regioner för att stärka genomförandet av handlingsplanen. Planeringsmöten och erfarenhetsutbyten har även genomförts med Region Västerbotten och deras prioriterade aktiviteter. Aktörer ansvariga för aktiviteterna i handlingsplanen har samlats under året för att få en ökad kunskap om varandras insatser och för att främja samverkan och det långsiktiga arbetet med jämställd regional tillväxt²³.

Regionens strategiska arbete, exempelvis genom digitaliseringsagendan, har jämställdhetsintegrerats inom ramen för jämställd regional tillväxt.

²¹ Genusvetenskaplig analys, Malin Lindberg, Luleå tekniska universitet

²² RUS-konferens 24 nov

²³ Program Samlingspunkt 11 sep

Återrapportering 4 – strategiskt och långsiktigt arbete med lärande

Region Norrbotten har regeringens uppdrag att bidra till ett effektivt och resultatnriktat genomförande av den regionala tillväxtpolitiken med ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart perspektiv. Kunskaper och erfarenheter från tidigare insatser ska återföras till och tas tillvara i det regionala tillväxtarbetet som ska grundas på analyser av regionala förutsättningar, uppföljningar och utvärderingar i syfte att främja lärande.

En viktig del i det systematiska lärandet är de partnerskap, grupper och nätverk som Region Norrbotten driver. En god dialog om länets möjligheter och utmaningar samt gemensamma prioriteringar bidrar till det regionala tillväxtarbetet. Detta gäller bl.a. dialog med företag via besök samt dialog med kommunala företrädare på olika nivåer. Region Norrbotten har under året besökt samtliga kommuner²⁴ och har haft en nära dialog med företag som är i fas att söka företagsstöd. Utöver möten som arrangerats via kommunerna så genomförs även möten hos Region Norrbotten samt hos företagen och hos kommunerna. Resultatet utöver gemensamma prioriteringar är ofta bra ansökningar och kortare handläggningstider.

Lärandet inom de regionala företagsstöden sker löpande via erfarenheter som kommer vid den dagliga hanteringen av ärenden, beslutssammanträden, informationsinsatser, samverkan, uppföljningar och revisioner. Dialog med andra finansörer sker ofta i samband med handläggningen men separata träffar har även arrangerats med Almi, Norrlandsfonden, FinansInvest, Skatteverket samt kontrollanter. Under året har två organiserade träffar med andra kollegor som handlägger företagsstöd arrangerats. Regelbundna rapporter ges till regionutvecklingsutskottet om beviljade stöd, inomregional fördelning av stöden, förväntad sysselsättningsökning och fördelningen av företagsledare (kvinnor/män) som också bidrar till lärandet.

Under året har en större träff arrangerats av Region Norrbotten för lokala näringslivsaktörer såsom näringslivschefer, näringslivsutvecklare och landsbygdsutvecklare. Träffen genomfördes i samverkan med Länsstyrelsen och hade särskilt fokus på jämställdhet och energi/klimat.

Uppföljning av pågående projekt görs genom löpande rapportering av projektets status och ekonomi. Uppföljning sker även löpande av de projekt som regionen driver i egen regi, med nationell eller EU-finansiering. Inom Jämställd regional tillväxt görs ett fördjupat arbete kring uppföljning och lärande. Detta medför positiva effekter gällande övrig uppföljning av den regionala projektverksamheten.

Arbetet med lärande innebär även omvärldsbevakning av utvärderingsresultat som tas fram av andra myndigheter och aktörer samt att sprida kunskapen från tidigare erfarenheter och insatser i våra nätverk eller plattformar.

²⁴ bil 1.1.1.b

Regional förnyelse är ett samverkansprojekt mellan Region Norrbotten, Länsstyrelsen och Luleå tekniska universitet. Inom ramen för projektet tas rapporter fram som bidrar till en ökad förståelse och förstärkt initiativförmåga kring länets möjligheter och utmaningar. Syftet är att öka lärandet och därmed förbättra beslut i strategiska utvecklingsfrågor. Kompetensförsörjning, Besöksnäring och Näringsliv har färdigställts under 2017. Dessa kommer att förankras i länet under 2018.

Tillväxtverket har under året haft uppdraget att arbeta fram ett nytt uppföljningssystem av anslag 1:1 i samverkan med regionerna. Region Norrbotten har deltagit i Reglabs lärprojekt Regionala resultat och i samarbete med Länsstyrelsen i Norrbotten lämnat inspel till Tillväxtverket i arbetet med det nya uppföljningssystemet. Regionen har även deltagit aktivt i Tillväxtverkets referensgrupp för NYPS 2020.

Uppföljning av RUS och den nationella strategin sker regelbundet och återkommande genom kvartals- och årsredovisning, ekonomisk uppföljning av anslaget för projektstöd och företagsstöd, liksom årligen återkommande rapportering till regeringen om hur det regionala tillväxtarbetet utvecklas. Utöver detta sker återkommande uppföljning av strategier och handlingsplaner. Under året har vi inlett en process med att ta fram en ny regional utvecklingsstrategi (RUS). Region Norrbotten har under året arrangerat en tillväxtkonferens med tema RUS²⁵. Regionen har även utbildat Regionfullmäktige om RUS och fullmäktiges roll som regionalt utvecklingsansvarig aktör²⁶. På bägge träffarna gavs möjlighet till inspel och diskussion, ett gemensamt lärande för den nya regionorganisationen.

Ett viktigt forum för lärande är Reglab, ett nätverk mellan Sveriges regioner, SKL, Tillväxtverket och Vinnova. Syftet är att främja lärande och att utveckla det regionala tillväxtarbetet i Sverige. Under 2017-2018 är ett särskilt fokus framsynsprocessen Region 2050. För Region Norrbottens del kopplas erfarenheterna och kunskaperna exempelvis till framtagandet och genomförandet av den nya regionala utvecklingsstrategin.

Strukturfondspartnerskapet för Övre Norrland, Tillväxtverket, ESF-rådet och Region Västerbotten delar erfarenheter och resultat via följeforskning och uppföljning. Region Norrbotten deltar i en gruppering för fondsamordning i Övre Norrland (FÖN) tillsammans med Länsstyrelsen i Norrbotten och Västerbotten, Sametinget, Tillväxtverkets och ESF-rådets programkontor för Övre Norrland samt Region Västerbotten. Denna grupp var aktiv redan under arbetet med att utforma programmen. Under året har regionen arrangerat en informationsdag i syfte att främja de samiska näringarna i Övre Norrland.

²⁵ bil 4A

²⁶ bil 4B

Återrapportering 6 – näringslivets digitalisering

Nyindustrialiseringsstrategin

Regionen har fått finansiering från tillväxtverket kring arbetet med Smart Industri i länet. Arbetet handlar om att genomföra en kartläggning av industrins behov och förutsättningar för industrins digitalisering.

Kartläggningens resultat visar att 66 procent av verksamheternas anställda obehindrat handskas med datorer och vanliga mjukvaror men 33 procent har problem med vanliga datorer och vanliga mjukvaror. Samtidigt anger 11 procent av verksamhetsledarna att det inte finns någon inom verksamheten som kan handskas med datorer och vanliga mjukvaror. Det är centralt att regionen att få insikten om vad är hindren och möjligheterna finns. För att digitaliseringen är en av de starkast drivande krafterna som påverkar bland annat tillväxten och arbetsmarknaden

I arbetet med att ta fram kunskapsunderlaget för den regionala digitaliseringsagendan arrangerades fokusgrupper med näringslivsfrämjande organisationer i länet. Bilden som kommit fram i kartläggningen verifierades i denna fokusgrupp. Två inriktningar i digitaliseringsagendan riktar sig till att arbeta med dessa frågor: Företag arbetar för att genomföra digitalisering med ett helhetsperspektiv och Företag strävar efter en anpassad digital mognad.

Återrapportering 7 – kommersiell service

Regionen har under året hanterat flera olika stöd i syfte att verka för en god tillgång till kommersiell service för medborgare och företag. De stöd som lämnas prövas enligt det regionala serviceprogrammet. Regionen har handlagt stöd till kommersiell service, där bland annat ”särskilt driftstöd till dagligvarubutiker i sårbara och utsatta lägen” ingår. Nytt för 2017 är att investeringsstöden till kommersiell service handläggs av Länsstyrelsen i landsbygdsprogrammet.

Antal beslut och kostnader redovisas nedan:

- Servicebidrag, 9 butiker har erhållit sammanlagt 1.219.580:- i stöd.(1)
- Hemsändningsbidrag, Under året har totalt utbetalats 1.633.346:- till kommunerna, stöden som utbetalats avser åren 2015 och 2016. (1)
- Särskilt driftstöd, 33 butiker har erhållit sammanlagt 5.640.313:- i driftsstöd. (2)

Stöd till kommersiell service lämnas genom regionala medel, anslag 1:1 och särskilt driftstöd till dagligvarubutiker i sårbara och utsatta lägen medel via Tillväxtverket.

Under året har arbetet med att uppdatera den Regional Serviceplanen (RSP) påbörjat för att gälla fram till 2020. Arbetet utgår från Norrbottens läns Landsbygdsprogram samt Leader områdenas visioner.

Region Norrbotten driver projektet "Service som en process i regionen". Det är ett knappt treårigt projekt som arbetar med effektiva processer för samverkan kring landsbygdsutveckling i Norrbotten. Landsbygdsutveckling ur ett regionalt tillväxtperspektiv fokuserar idag på en service på landsbygden. Mål för projektet är att ha levande gles- och landsbygder som är viktigt för länets framtida utveckling. Syfte med projektet är att bygga ett nätverk som underlättar kommunikation på regional, kommunal och lokal nivå och samtidigt hitta metoder för att införa innovativa arbetssätt i samband med servicefrågor.

För att bygga ett nätverk med kunskap och tillit kommer ett antal träffar på tema ledarskap i samverkan, digitalisering av glesbygd och samhällsplanering av glesbygd att hållas. Under 2017 har dessa träffar planerats och två har genomförts.

Återrapportering pågående uppdrag – regional handlingsplan för att integrerar och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet för perioden 2017-2020

Region Norrbotten har regeringens uppdrag att ta fram och genomföra en regional handlingsplan för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet för perioden 2017-2020. Energifrågor kopplade till klimat och miljö ingår i uppdraget.

Arbetet med handlingsplanen syftar till att få ett ökat genomslag för att arbeta mer klimat- och miljövänligt i strategier, program och insatser inom det regionala tillväxtarbetet.

Arbetet med att ta fram handlingsplanen har i enlighet med uppdraget utgått från en analys av regionala förutsättningar som identifierar utvecklingsbehov för att bidra till att stärka arbetet med klimat- och miljöperspektiven. Befintliga strategier, planer, program eller liknande med relevans för klimat och miljö har varit utgångspunkt för arbetet. Insatser som kan bidra till att nå det av riksdagen fastställda generationsmålet och miljö kvalitetsmålen har identifierats inom prioriteringarna i den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020. De fyra prioriteringarna är innovation och företagande, attraktiva miljöer och tillgänglighet, kompetensförsörjning samt internationellt samarbete.

Framtagandet av handlingsplanen har skett i samarbete med Energikontor Norr och Länsstyrelsen i Norrbottens län. Länsstyrelsen har ansvar för genomförandet av miljöpolitiken på regional nivå och har en viktig roll att bidra med kunskap och erfarenheter i arbetet.

Handlingsplanen visar hur Region Norrbotten ska arbeta för att integrera klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet, exempelvis inom företagsstöd, projektstöd, kompetensförsörjning och framtagande av den regionala utvecklingsstrategin (RUS).

Regionen har inlett arbetet med de aktiviteter som har identifierats i handlingsplanen. Av 12 aktiviteter så har 9 inletts och 3 ej påbörjats.